

BEWAKINGSWET EN GEVOLGEN VOOR DE MUSEUMSECTOR

Deze nota is gebaseerd op het archief van de Vlaamse Museumvereniging, mailverkeer van Sofie Wilder (ICOM-Vlaanderen), twee vergaderingen van het Vlaams Museumoverleg (20 april en 23 november 2018) en een consultatieronde bij de leden van het Vlaams Museumoverleg begin februari 2019.

1. Aanleiding¹

De 'bewakingswet' of 'Wet-Tobback' uit 1990 zorgde lange tijd voor onrust in de museumsector². De wet was bedoeld om wanpraktijken in de bewakingssector - zoals portiersoorlogen - aan banden te leggen. De wetgever formuleerde de wet echter bijzonder breed, waardoor er lange tijd discussie en onduidelijkheid heerste. Hoewel museumsuppoosten als bewakingsagenten kunnen worden gezien, vormt de bewakingsopdracht vaak slechts een fractie van hun takenpakket. De museumsector zocht een compromis met de wetgeving en onderkende de nood van een opleiding op maat van de museumsector. Na een uitgebreid overlegtraject bekwam ICOM-Vlaanderen (toen nog Vlaamse Museumvereniging) in 2007 een aangepaste opleiding tot 'erfgoedbewaker'. Met een lespakket van 72 uren was deze aanzienlijk goedkoper dan de algemene opleiding tot bewakingsagent (127 uren).

Tien jaar later heeft de bewakingssector de op maat gemaakte opleiding 'erfgoedbewaker' zonder enig overleg afgeschaft. De **veel duurdere algemene opleiding tot bewakingsagent** wordt **de norm**. Sinds de aanslagen in het Louvre en het Joods Museum wordt het argument 'terreurdreiging' gebruikt. In samenhang met de wetswijziging van 2017 (men spreekt nu van de 'Wet-Jambon') werden heel wat verstrengde regels opgelegd. Deze reduceert de brede waaier mogelijke profielen voor interactie tussen bezoekers en museaal zaalpersoneel tot één enkel perspectief: **museaal zaalpersoneel als bewaker**.³ Deze wijziging heeft ook een **grote financiële impact op musea** die hun leefbaarheid in bepaalde gevallen in het gedrang brengt.

2. Geen eenduidige probleemstelling

De **uitzonderingsmaatregel die musea vroeger toeliet** om op diverse manieren om te gaan met bewaking en erfgoedzorg, reflecteerde de stratificatie van de sector. Sommige musea en museumgroepen kozen voor de oprichting van een interne of een externe bewakingsdienst. Anderen kozen ervoor om 'geen bewaking' te organiseren. Er zijn ook

---

¹ Voor een schets van de voorgeschiedenis, zie punt 9, vanaf p. 8.

² Niet enkel de museumsector kan door deze wetgeving worden getroffen. Dat geldt ook voor andere erfgoedorganisaties met een tentoonstellingsplek, cultuurhuizen en (private) tentoonstellingsplekken allerhande. In die zin is het dan ook een probleem met een grote reikwijdte. Momenteel is het vooral de museumsector die de gevolgen van de verstrengde wetgeving ondervindt. Vandaar dat in de tekst consequent over 'de museumsector' zal worden gesproken.

³ Zaalpersoneel in musea kan tal van functies hebben; informatie verstrekken, ofwel enkel over de museale werking, ofwel over de inhoud van wat tentoon gesteld is; zorg voor de staat van de ruimtes en tentoonstelling, nazicht van de monitors, er op toezien dat er geen papier of ander vuilnis op de grond wordt geworpen; het publiek helpen bij het gebruik van interactieve multimedia; toezien op een respectvol gedrag van publiek in de ruimte; of zich eerder kan richten op de beveiliging van waardevolle voorwerpen. Enkel als dat laatste prioritair is, zijn bewakingsagenten het logische antwoord.

musea met een gemengd systeem, met een interne bewakingsdienst die wordt aangevuld met vrijwilligers of jobstudenten.

Voor de musea met **erkende interne bewakingsdiensten** is de grootste impact van de wetswijziging het afschaffen van het aparte statuut en de opleiding 'erfgoedbewaking'. Het grootste nadeel voor de grote museumkoepels is de stijging van de budgetten voor opleiding, het feit dat de agenten ongeveer vijf weken fulltime opleiding dienen te volgen en het gevaar dat men opgeleide bewakingsagenten achteraf aan de privésector verliest. Voor zover dat nog niet van toepassing was, is voor interne bewakingsdiensten voortaan ook een uniform verplicht.

Voor musea die opteren voor '**geen bewaking**' zou er *in se* niets mogen veranderen maar dat is niet duidelijk en transparant momenteel. Voor musea die **bewaking uitbesteden** evenmin.

De indruk leeft in de sector dat de Directie Private Veiligheid stelselmatig controles opvoert vanuit de redenering dat de musea voldoende tijd hebben gehad om zich in regel te stellen. Het toenmalige hoofd Jan Capelle gaf musea de keuze om 'geen bewaking' te hebben. Zijn vertrek en enkele wissels binnen BiZ en de controlediensten zorgen er nu voor dat er van dit 'gedoogbeleid' wordt afgestapt. Vandaar dat **veel musea – of ze al dan niet bewaking organiseren - nu wel degelijk vatbaar zijn voor controles en sanctioneringen.**

3. Controles en sancties

Men controleert zowel musea die in de loop van de jaren een interne bewakingsdienst hebben opgericht als musea die dat niet deden. Als er een controle is, en er wordt een **inbreuk op de wet volgens een eenzijdige interpretatie** vastgesteld, zijn er verschillende sancties.

Afhankelijk van de grootte van de inbreuk van de wet, kan het museum een waarschuwing zonder boete krijgen, of meteen een voorstel tot minnelijke schikking mét boete. Deze boete bedraagt doorgaans 1/2de tot 1/3de van de volledige boete. Het museum moet zich sowieso 'in regel stellen'. Als het binnen een periode van 3 jaar opnieuw dezelfde overtreding begaat, wordt het bedrag van de boete verdubbeld. De boetes kunnen oplopen tot 25.000 euro.

Voor een overzicht van de sanctieprocedure, zie:

<https://vigilis.ibz.be/upload/documents/KB%2006.06.2018%20administratieve%20sanctieprocedure.pdf>

Opmerkelijk is de vaststelling dat er meestal (minimum) een jaar verstrijkt tussen het opmaken van een PV bij vastgestelde inbreuken en het meedelen van de sanctie. De controles en de sancties worden door andere ambtenaren uitgevoerd. Tegen een 'waarschuwing' bestaat geen verweerprocedure.

4. Discussie over de betekenis van ‘bewaking’: nood aan dialoog en een gedeeld kader

De afschaffing van de opleiding tot ‘erfgoedbewaker’, de verscherping van de wet, de verstrengde eenzijdige herinterpretatie van de wet (waarbij de museumsector niet werd gehoord) door BiZ, én de verhoogde controles die de museumsector ondervindt, leiden tot **problemen in de museumsector**.

De museumsector vraagt dan ook om een **dialoog met het departement cultuur, Binnenlandse Zaken en de Dienst Private Veiligheid**. Er is immers nood aan duidelijkheid, transparantie en communicatie over verschillende aspecten (zie ook verder, § 8 Conclusies)

Zo is het **heel vaag wat het in de praktijk betekent om ‘geen bewaking’ te organiseren**. Wat zijn de lijnen tussen onthaal, publieksbegeleiding, educatieve activiteiten, toezicht en bewaking? En mogen vrijwilligers en jobstudenten nog voor deze taken worden ingezet? Musea die kiezen voor de optie ‘geen bewaking’ moeten kunnen aantonen dat er geen toezicht wordt gehouden op goederen en personen. Maar staat elke vorm van toezicht of zorg vandaag wettelijk gelijk met bewakingsagentschap en vallen musea hier integraal onder? En wat met camera-toezicht? En wat zijn de richtlijnen bij de organisatie van een nocturne bijvoorbeeld? Is er dan een bijkomende vergunning voor evenementen of voor het uitgaansmilieu nodig? Hoe moet de museumsector hiermee omgaan?

Een juridische aftoetsing dringt zich op. Zelfs toezicht en bewaking kunnen niet gelijkgesteld worden. Een concreet voorbeeld: een vrijwilliger kan toezicht houden op het goede gebruik door bezoekers van objecten in een interactief museum en hen aanzetten tot en helpen bij dit gebruik, dat is allerminst bewaking.

Er zijn bepaalde criteria, die controleurs gebruiken, zoals het gebruik van walkie-talkies, naambordjes, en het wijzen op en opvolgen van huishoudelijke reglementen, bijvoorbeeld “raak geen werken aan” of “doe uw rugzak in de locker”. **Al deze criteria zijn discutabel**: walkie-talkies kan men ook los van enige bewakingsvraag gebruiken voor interne communicatie, naambordjes kunnen ook dienen om museummedewerkers allerhande aanspreekbaar te maken, het verwijzen naar huishoudelijke reglementen kan ook worden gezien als een vertrouwd maken van bezoekers met gedragsregels.

Deze criteria dienen onderhandeld en vervolgens moet transparant worden gemaakt over welke criteria het gaat. Pas dan is het mogelijk om correct te handelen.

Een groot aantal musea heeft de voorbije kwart eeuw de keuze gemaakt om een interne bewakingsdienst op te richten. In de praktijk gaat het om **de museumgroepen in Antwerpen, Brugge, Gent, ...** Zij maakten deze keuze in een traject naar een bepaalde vorm van professionalisering, met de veiligheid van de getoonde objecten als primair doel. Het valt op dat het hier wel degelijk gaat om museumgroepen, die de schaalgrootte en middelen hebben om dit te doen. Hoewel deze museumgroepen in principe ‘in regel’ zijn met de wet, merken we echter dat **óók deze musea soms worstelen met het correct toepassen van de wetgeving**. Opnieuw, ook voor hen is er dus nood aan duidelijkheid, transparantie en afspraken.

Het valt ook op dat **de museumsector bewaking ‘regelt’ volgens eigen goeddunken**. Er wordt met externe bewakingsondernemingen gewerkt of er wordt een interne bewakingsdienst opgericht. Soms wordt het personeel ook opgeleid om verdacht gedrag te detecteren, maar dat is dus een grijze zone. Van zodra een vrijwilliger, jobstudent of host zonder bewakingsopleiding ‘iets verdachts’ signaleert, loopt het museum risico op

sanctionering. **Voor de professionele werking van de museumsector is het belangrijk dat de verschillende opties van bewaking klaar en duidelijk zijn en worden gemaakt.**

5. Welke musea zijn vergund?

Volgende musea in Vlaanderen beschikken over een interne bewakingsdienst:

- M HKA, KMSKA en Kasteel van Gaasbeek
- 17 op 23 landelijk ingedeelde musea
  - Musea Antwerpen
    - MAS
    - Middelheimmuseum
    - Museum Plantin-Moretus
    - Red Star Line Museum
    - Samenwerkingsverband Kunstmusea (Rubenshuis, Museum Mayer vanden Bergh)
  - Museumstichting Antwerpen
    - DIVA
    - MoMU
    - FotoMuseum
  - Musea Brugge
  - Stedelijke musea Gent (via de 2 AGB's)
    - MIAT
    - STAM
    - Huis van Alijn
    - MSK
    - Design Museum
    - SMAK
  - In Flanders Fields (via Stad Ieper)
  - Mu.ZEE in oprichting
  - Museum dr. Guislain (verlenging interne bewakingsdienst in aanvraag)
- 2 op 22 regionaal ingedeelde musea
  - Musea Turnhout (3)
  - Ypermuseum (via Stad Ieper)
  - Wereld van Kina (via stad Gent en de Historische Huizen)
- geen enkel lokaal ingedeeld museum
- Provincie West-Vlaanderen (onduidelijk of hier musea onder vallen)

Rockoxhuis en Kazerne Dossin kozen voor uitbesteding aan een externe bewakingsonderneming.

In Bokrijk zijn de museummedewerkers publieksbemiddelaars zonder suppoostfunctie. Ze hebben wel een signaalfunctie. Overkoepelend heeft Bokrijk een eigen domeinpolitie waarvan de medewerkers het statuut hebben van bijzondere veldwachter.

Verder beschikt de Warande als enige cultuurcentrum over een interne bewakingsdienst.

In Brussel zijn de federale musea vergund:

KBIN
KMMA
KMSKB
KMKG

In Wallonië:

MAC's

Musée de la Photographie

Domaine de Seneffe

6. Impact van de wetwijziging 2017

- uitbreiding van 5 naar 13 (!) vergunningsplichtige activiteiten - goederencontrole en persoonscontrole zijn in meerdere categorieën opgesplitst. Drie belangrijkste activiteiten voor onze sector:
  - statische bewaking van roerende of onroerende goederen
  - 'andere vormen van persoonscontrole'
  - Nieuw = 'evenementenbewaking' (n°7). Het is momenteel onduidelijk wat de invloed van 'evenementenbewaking' is op bepaalde activiteiten van een museum.
- Verplicht uniform voor interne bewakingsdiensten, met Vigilis-embleem op alle bovenstukken (KB middelen en methodes)
- Camerawetgeving is aangepast, o.a. nieuw aangiftesysteem en register beeldverwerkingsactiviteiten
- Impact van het aangepaste Koninklijk Besluit opleidingen: zie <https://vigilis.ibz.be/upload/documents/KB%2023.05.2018%20opleidingen%20bewaking.pdf>
  - voor nieuw aan te werven agenten is 'erfgoedbewaker' afgeschaft en vervangen door de algemene opleiding (139 + 12 uur = 5 weken fulltime) => risico op brain drain naar privésector
  - verplichte bijscholing voor leidinggevendenden over wetwijziging (16 uren)
  - onderscheid 'strategisch leidinggevende' (verplicht voor elke interne bewakingsdienst) (116 uren), 'operationeel leidinggevende' (voor grote organisaties: tussenniveau indien leiding aan >15 agenten) (80 uren) of 'meewerkend leidinggevende' (leiding over max. 15 agenten)
  - Het examen 'recht' wordt voortaan door Selor afgenomen
  - Bewijs van psychotechnisch onderzoek (indien dit niet kan worden voorgelegd, dient men opnieuw de testen af te leggen, ongeacht het aantal jaren reeds actief als agent)
  - Agenten die reeds in dienst waren en niet slagen voor de examens mogen niet langer bewakingstaken uitvoeren (dit was vroeger ook zo)
- 'vattingsformulier' in te vullen indien iemand staande wordt gehouden: dit is een bijkomende administratieve verplichting en het verhoogt de planlast.

7. Overzicht kosten en procedure oprichting interne bewakingsdienst

Indien een museum zelf bewaking wenst te organiseren, moet daarvoor een interne bewakingsdienst worden opgericht. Per jaar betaalt een museum een retributie van 500 euro per vergunde activiteit. Aangezien de meeste musea statische bewaking van goederen en persoonscontrole combineren, komt dat neer op **1.000 euro per jaar**. Dit is een voordeeltarief voor de sector, een gevolg van het lobbywerk van de toenmalige Vlaamse museumvereniging.

Volledige procedure aanvraag vergunning: zie https://vigilis.ibz.be/upload/documents/aanvraag_vergunning_IBD.pdf

Op het moment van de oprichting dient het personeel de nodige opleidingen te hebben gevolgd en over de juiste diploma's te beschikken.

De wet schrijft geen minimum aantal vergunde agenten voor en dat is ook niet wenselijk. Het aantal bewakers berekent het museum best zelf op basis van de risico's. Dat zal ook afhangen van de grootte van het museum, de waarde van de collecties en de bruiklenen. De verzekering zal ook mee bepalen hoeveel bewaking een museum nodig heeft.

Zowel leidinggevend als uitvoerend personeel dient eenmaal per vijf jaar een bijscholing te volgen (ongeveer 130 euro pp.).

Opleidingsvereisten voor personeel: zie https://vigilis.ibz.be/upload/documents/activiteit%20en%20opleiding_nl_29.01.2019.pdf

Opleidingskosten:

- Strategisch leidinggevende volgt opleiding (116u) bij bvb. Securitas Group 4 = **3000 euro**
- suppoosten volgen opleiding van 139 uur (5 weken). Tijdens de werkuren: doorbetaald door museum maar zijn niet op werkvloer. Basisopleiding (+ EHBO-opleiding) = **1800 tot 2500 euro pp.** incl. BTW (EXE 10) – voorheen was dat 900 euro pp.
- Afleggen examen bij SELOR en afleggen van psychotechnische proef = **150 euro pp.**
- aankoop van uniformen (hemden, fleece, cardigans en t-shirts) met Vigilis-embleem (75 euro voor 500 ex.) + productie – voorbeeld Musea Turnhout: **5.000 euro** voor 10 bewakingsagenten
- Aanvraag identificatiekaarten: **20 euro pp.**

Inhuren van een externe bewakingsonderneming. Dit is een zeer pragmatische oplossing: een externe dienst plus gastheren en gastvrouwen (onthaal). Maar dit zal niet voor elk museum dé oplossing zijn. Voor een bepaalde collectie (schone kunsten bijvoorbeeld) zal het beter zijn om een interne bewakingsdienst op te richten. Voor een **kleiner of zelfs regionaal museum, is de kost van een externe bewakingsonderneming (90.000 tot 100.000 euro) enorm.** Dit bedrag komt bijna overeen met het volledige werkingsbudget van een regionaal museum. **Als er 100.000 euro afgaat voor bewaking, blijft er nog 20.000 euro over.**

8. Conclusies

De museumsector dringt er op aan om, in **overleg met departement cultuur (CJM) en Binnenlandse Zaken**, opnieuw **een uitzonderingsmaatregel** uit te werken.

De museumsector dringt aan op **een heronderhandeling van het begrip 'bewaking'**. Er bestaat een brede waaier aan mogelijke zaalfuncties, van toezicht tot publieksmedewerkers, hosts, onthaalpersoneel enzovoort. Welke scenario's zijn, in overleg met de museumsector, mogelijk? Wat zijn de juridische 'harde' bepalingen, en waar kan van afgeweken worden? Er is een afwijking voor speelplaatstoezicht, waarom niet voor musea?⁴ Wat een museum aan erfgoedzorg doet, staat los van de bewakingscontext. **Momenteel delen de museumsector**

---

⁴ Sommige musea kunnen de nadruk leggen op hosting waarbij toezicht vergelijkbaar is met het toezicht op speelplaatsen. Bepaalde bevoegdheden hebben deze toezichthouders dan vanzelfsprekend niet.

en de controleurs van BiZ geen kader. Daardoor is het **moeilijk voor de museumsector om te weten of ze al dan niet ‘in orde’ zijn**, en is **de manier waarop de controles gebeuren en de sancties worden opgelegd niet transparant.**

Er is ook nood aan een **risicoanalyse per sector en per instelling.** Een grove kam heeft kwalijke gevolgen voor het fijnmazig netwerk dat de museumsector is. Op dit moment lijkt de sector enkel te kunnen kiezen uit drie opties. De **eerste optie** is zich in regel stellen door een interne bewakingsdienst op te richten en, door de substantiële verzwaring van de kostprijs, inboeten op het aantal bewakers. De **tweede optie** is bewaking uitbesteden aan de private sector. De **derde optie** is helemaal géén bewaking organiseren maar het is momenteel **volstrekt onduidelijk of dit (nog) toegelaten is.** Er is duidelijkheid nodig over de opties, maar opnieuw, er is **evenzeer duidelijkheid nodig over de controlemechanismen.** Een gedeeld kader is nodig ter ondersteuning en om te voorkomen dat de museumsector in de toekomst voor verrassingen komt te staan.

Alle opties hebben gevolgen voor het verkrijgen van **(internationale) bruiklenen.**

De **financiële consequenties** voor de kleinere musea zijn zonder overdrijving dramatisch te noemen: daar dreigt het stopzetten van de museale activiteiten *tout court*. En dan laten we de vele toonlocaties – anders dan de museale – nog buiten beschouwing.

Bovendien is dit ook de **rechtstreekse verantwoordelijkheid van subsidiërende overheden** en besturen. Als de kosten om bewaking te voorzien zo hoog oplopen, en/of er boetes worden uitgeschreven door BiZ, is het de subsidiënt die zal opdraaien voor de kosten.

Dit **overleg tussen museumsector, departement cultuur (CJM) en Binnenlandse Zaken** zou moeten **resulteren in werkbare, transparante en gedragen richtlijnen.** Bewaking in musea zal zo gebeuren in een juist evenwicht tussen veiligheid van het publiek en de zorg voor erfgoed.

Mogelijke oplossingen

1. Duidelijkheid scheppen + informeren van de sector

Er is dringend nood aan een overleg met de minister van Binnenlandse Zaken en de Directie Private Veiligheid. Er zou voortaan een structurele reflex moeten zijn om de dialoog met de museumsector aan te gaan. Wat is het toepassingsgebied van de wet?

Idealiter wordt een **werkgroep opgericht – met vertegenwoordigers uit de museumsector, het departement CJM en BiZ (en Directie Private Veiligheid).** Deze werkgroep komt bij mekaar om samen én op maat van de museumsector de wet te interpreteren. De werkgroep kan criteria opstellen, gekoppeld aan bepaalde bevoegdheden. Hieruit volgen (al dan niet toegestane) acties en scenario's, voor de verschillende opties, die musea kunnen nemen.

Om problemen in de toekomst te voorkomen, moeten **de museumsector en BiZ dezelfde taal spreken en een gedeeld kader** hebben. En dit kan letterlijk worden genomen: een 'verkeerd' woordgebruik kan immers al aanleiding geven tot een inbreuk op de wet. Voorbeeld: als iemand per ongeluk zegt 'bewaking' te doen terwijl het museum daar geen vergunning voor heeft, kan een controleur dat als een overtreding beschouwen. Telt camerabewaking onvermijdelijk ook als bewaking? Is het evacueren van personen

onvermijdelijk te beschouwen als toezien op de veiligheid van personen? Telkens geldt: als dit in andere situaties niet zo is, dan ook liefst niet hier.

Het maken van gezamenlijke en transparante afspraken over de betekenis van ‘bewaking’ in verhouding tot de bredere notie van ‘toezicht’ en de nog bredere van ‘mogelijke functies museaal zaalpersoneel’ is niet alleen belangrijk voor musea. Ook andere cultuurhuizen, tentoonstellingsplekken, bibliotheken en bij uitbreiding alle openbare gebouwen kunnen in de toekomst vanuit de recente controlefocus op musea met controles worden geconfronteerd. Naast het maken van deze afspraken, moet er hierbij prioritair ook ruimte blijven voor de particulariteit van elk museum. Het blijft maatwerk.

2. Overleg met ministers van cultuur Wallonië en Brussel

Het is federale materie, en ook Waalse en Brusselse musea worstelen met de wetgeving. Slechts 4 van de ongeveer 100 musea in Brussel zijn vergund.

3. Subsidies voorzien

Naar analogie met de ziekenhuissector⁵ zou de minister van cultuur subsidies kunnen voorzien die de oprichtingskosten en werkingskosten van een interne bewakingsdienst dekt.

4. Lange termijn: uitzonderingsmaatregel uitwerken

De volgende stap is een poging om een uitzonderingsmaatregel voor de museumsector te bekomen. Dat kan enkel via een decreet of een aparte regeling zoals bvb. voor voetbalstewards of gemeenschapswachten.

9. Voorgeschiedenis – chronologisch overzicht

Eind 2002 verscheen de publicatie “Het Suppoostenboek. Over de kunst van waken en werken in het museum”, het resultaat van een samenwerkingsverband van de stedelijke musea Antwerpen, het KMSKA en de Vlaamse Museumvereniging (VMV). Toen al werd rekening gehouden met de toepassing van de wet van 10/04/1990 op de bewakingsondernemingen, de beveiligingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten, kortweg ‘bewakingswet’ of ‘wet Tobback’ (nu de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid – B.S. 31 oktober 2017). Ter voorbereiding van de publicatie organiseerden de stedelijke musea Antwerpen op 11 maart 2002 een eerste overlegvergadering met collega’s uit Gent, provincie Antwerpen, Brussel en het KMSKA. Op 25 juni 2002 organiseerde de VMV i.s.m. de Stichting voor Kunstpromotie een studiedag over deze problematiek, waaruit bleek dat er nog veel vragen en onduidelijkheden bestonden.

In de zomer van 2003 stelde Geert Versnick in de Kamer een vraag over het toepassingsgebied van de bewakingswet aan de vice-eerste minister en minister van

---

⁵ De Minister van Volksgezondheid gaf destijds subsidies aan ziekenhuizen om de oprichtingskosten van een interne bewakingsdienst te bekostigen.

Binnenlandse zaken. Het antwoord van 19/09/2003 luidde dat een uitzondering voor museumsuppoosten niet mogelijk is en de klok niet meer teruggedraaid kan worden, aangezien enkele musea reeds de financiële inspanningen hebben geleverd om zich wél in regel te stellen.

Dany Vandenbossche herhaalde deze vraag vervolgens aan Vlaams minister van Cultuur Van Grembergen in het Vlaams Parlement (27/10/2003). Minister Van Grembergen antwoordde dat hij de VMV om een standpunt zou vragen. Op basis daarvan zou hij een gesprek aangaan met (federaal) minister van Binnenlandse Zaken, Dewael.

Op 17 december 2003 bracht de Vlaamse Museumvereniging een aantal partijen betrokken bij de totstandkoming van "Het Suppoostenboek" opnieuw bijeen voor een rondetafel over de gevolgen van de bewakingswet op de museumsector. De VMV besliste om een subsidieproject in te dienen bij de Vlaamse Gemeenschap in het kader van het museumdecreet. Doel was het uitwerken van een oplossing die voor de ganse museumsector haalbaar zou zijn.

Dit project werd door toenmalig minister van Cultuur Van Grembergen weerhouden en de VMV ontving een subsidie. Sofie Wilder werd als projectcoördinator aangesteld. Het project liep van augustus 2004 t.e.m. april 2005.

In januari 2004 stuurde toenmalig federaal minister van Wetenschapsbeleid Fientje Moerman op vraag van de federale wetenschapsinstellingen een brief aan haar collega Patrick Dewael. Daarin werd aangedrongen op een eenduidige richtlijn over de toepassing van de wet en de uitvoeringsbesluiten.

Op 20/9/2004 verscheen een artikel in De Tijd waaruit bleek dat de federale musea nog niet vergund waren. Er volgde een overleg met het kabinet van minister van Wetenschapsbeleid Verwilghen en de Directie Private Veiligheid op 1 oktober. Sofie Wilder werd door Verwilghen op dit overleg uitgenodigd, maar ontving de uitnodiging te laat. Hier werd beslist dat de federale wetenschapsinstellingen een voorstel zouden uitwerken voor de aanpassing van het KB betreffende opleidingen.

De Vlaamse Museumvereniging stelde een werkgroep samen om een alternatief opleidingspakket voor de museumsector te ontwikkelen. Deelnemers waren: de Federale Wetenschapsinstellingen, het kabinet van Vlaams minister voor Cultuur, de Administratie Beeldende Kunst, Culturele Biografie Vlaanderen, de provinciale museumconsulenten, de Brusselse Museumraad, de stedelijke musea van Antwerpen, Brugge, Gent, Sint-Niklaas, Tienen, Hasselt, de provinciale musea van Antwerpen en het KMSKA.

Het voorstel tot aangepaste opleiding voor suppoosten werd door het kabinet Anciaux aan de Directie Private Veiligheid overgemaakt.

In 2005 beschikten slechts 3 (!) musea of museumkoepels over een interne bewakingsdienst: de stedelijke musea van Antwerpen, de toenmalige provinciale musea van Antwerpen en het domein van Seneffe (kasteel/museum edelsmeedkunst).

De suggesties van de werkgroep werden gedeeltelijk door de Directie Private Veiligheid aanvaard en in 2007 was de nieuwe opleiding 'erfgoedbewaker' een feit. Met een lespakket van 72 uren was deze aanzienlijk goedkoper dan de algemene opleiding tot bewakingsagent (127 uren). Bovendien was de inhoud afgestemd op de specifieke context van werken in een museum, met name door het vak 'toegepaste interventie en preventie in permanente instellingen die cultuur beheren' (12u). Voor de opleiding 'leidinggevende' (iedere interne

bewakingsdienst dient iemand verplicht deze opleiding te laten volgen) werd géén uitzondering voorzien.

Het statuut van “erfgoedbewaker” werd opgenomen in het KB ‘opleidingen’ in 2007 en er werd een overgangsregeling uitgewerkt zodat musea zich in regel konden stellen. Er werd destijds ook een ‘minimumerkenning’ in het leven geroepen: 1 leidinggevende en 1 uitvoerend personeelslid dienen over de badge te beschikken. Een aantal grotere museumkoepels hebben zich toen in regel gesteld.

Omdat er omtrent de toepassing van de wet en de definitie van ‘bewaking’ onduidelijkheid bleef heersen, vroeg Sofie Wilder in 2009 als ondervoorzitter van de Vlaamse Museumvereniging een overleg met de Directie Private Veiligheid. Het standpunt werd op papier gezet. Een museum heeft drie keuzes:

1. Geen bewakingsactiviteiten uitoefenen. De activiteiten onthaal, kassabeheer, ticketcontrole, vestiaire en administratie zijn vrijgesteld.
2. Beroep doen op een externe (commerciële) *bewakingsonderneming*.
3. Zelf bewakingsactiviteiten uitoefenen en een *interne bewakingsdienst* oprichten.

Ieder museum heeft dus het recht om géén bewaking te voorzien. In de eerste twee gevallen moeten er geen stappen worden ondernomen. In het derde geval gelden de verplichtingen van de wet.

Begin 2017 kwam ICOM-Vlaanderen via de PSA (beroepsvereniging interne bewakingsdiensten) te weten dat de BVBO (Beroepsvereniging voor Bewakingsondernemingen) de aangepaste opleiding ‘erfgoedbewaking’ zou willen afschaffen en alle uitvoerende agenten in de sector de volledige basisopleiding bewakingsagent te laten volgen. De bewakingssector achtte het niet nodig om met de museumsector te overleggen. Nochtans was die dialoog, bij een vorige wetswijziging, er wel.

Gezien de voorgeschiedenis van het project bij de Vlaamse Museumvereniging, besliste de raad van bestuur van ICOM-vlaanderen om een persbericht uit te sturen. In een communiqué van 15 maart 2017 werd de alarmbel geluid en een overleg met de minister van Binnenlandse Zaken gevraagd. Het persbericht werd opgepikt en verspreid door OCE en overgemaakt aan het kabinet van minister Gatz.

De problematiek kwam op een aantal vergaderingen van het Vlaams Museumoverleg ter sprake. De federale wetenschapsinstellingen, de Brusselse Museumraad, ICOM-Wallonie en MSW deden van hen kant moeite om de afschaffing van de opleiding ‘erfgoedbewaking’ tegen te gaan. Op 14 september 2017 stelde Renaat Landuyt (namens Musea Brugge) in het Vlaams Parlement een schriftelijke vraag aan minister van cultuur Gatz.

Februari 2019

Sofie Wilder
Diensthofd Musea Turnhout
Namens ICOM-Vlaanderen
sofie.wilder@turnhout.be